

En handlingsplan för Europa

April 2014
Andra upplagan

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

European Economic and Social Committee
Comité économique et social européen
Europees Economisch en Sociaal Comité

www.eesc.europa.eu

Sammanfattning

Förord	4
Inledning	5
I. EESK:s förklaring	6
II. Argument för en handlingsplan för Europa	7
III. EESK:s handlingsplan	9
A. En ekonomisk union	9
B. En social union	13
C. En demokratisk och medborgarvänlig union	15
Bibliografi	18

Förord

Sätt kurs mot ett nytt EU!

Finanskrisen 2008 avslöjade svagheterna i den europeiska konstruktionen och i en långt ifrån fullbordad ekonomisk och monetär union som endast har kunnat överleva till priset av kriser och konflikter som skadat dess trovärdighet såväl i omvärldens som i de egna medborgarnas ögon. EU:s största problem i dag är dess växande impopularitet i samtliga medlemsländer utan undantag.

De "manifest" och "kataloger" med förslag som florerade under valkampanjen gav sken av att Europa hade att välja mellan tre alternativ som alla leder till ett dödläge. En avveckling av EU och återgång till mellanstatliga system, vilket skulle innebära slutet på en europeisk dröm om ett folkens Europa samt äventyra freden och hota kommande generationer. Status quo, vilket skulle innebära att man behåller ett ofullbordat Europa som inte kan skydda medborgarna och som tenderar att splittra i stället för att ena dem. En tillflykt till den federala modellen, vilket trots att det förefaller frestande innebär problem, eftersom majoriteten av EU-medborgarna ställer sig skeptisk till denna modell: Hur ska man kunna acceptera att ge mer makt åt institutioner som visat sig oförmögna att lyssna och ta hänsyn till EU-medborgarnas önskemål?

Men det finns ett annat alternativ som skulle innebära att vi tar stöd av de ekonomiska och sociala krafterna för att kartlägga och konsolidera våra gemensamma intressen och på denna grundval utarbeta politiska strategier som kan skapa en gemensam solidaritet. Det handlar om en återgång till den sedan tidigare beprövade gemenskapsmetoden, som infördes av Jean Monnet. Utgångspunkten är en bestämd kurs med olika etapper, inte en ideologi.

Sätt kurs mot ett starkt och solidariskt Europa!

Europeiska unionen måste bli starkare för att kunna stå emot kommande kriser. Därför behövs större solidaritet, inte bara mellan medlemsstaterna utan även mellan medborgarna. Vi måste föreslå medborgarna en sann ekonomisk integration – något som under alla omständigheter är nödvändigt för de länder som uppfyller kraven för den gemensamma valutan – som ska genomföras inom en överskådlig framtid på 10 till 15 år. Det innebär en successiv sammanslagning av budgetmässiga, skattemässiga och sociala befogenheter. Först med en stark och solidarisk ekonomisk union kan EU fortsätta sin väg framåt mot en långtgående politisk union, utformad i enlighet med medborgarnas önskemål. Vi får inte göra samma misstag som med det konstitutionella fördraget: Inte förrän medborgarna konkret upplever att EU ger dem ytterligare en identitet som innebär en fördel kommer de att vara beredda att acceptera en eventuell överföring av den politiska suveräniteten till EU. Det är därför som det är nödvändigt att denna befogenhetsöverföring får stöd av de politiska krafterna, arbetsmarknadens parter och det civila samhället.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén spelar en mycket viktig roll i detta sammanhang. Dess ledamöter är medvetna om detta ansvar och har enats om en «handlingsplan för Europa». Med denna konkreta och tydliga plan sätter kommittén kurs mot ett morgondagens Europa i medborgarnas tjänst.

Henri Malosse
EESK:s ordförande

Inledning

Nedanstående förklaring riktar sig i första hand till Europas medborgare. Utan dem och deras engagemang skulle det europeiska projektet falla sönder. EU-medborgarna står i förgrunden i dessa svåra tider.

I dokumentets andra del förklaras orsakerna till översynen av formerna för EU:s styrning i syfte att till fullo mobilisera det europeiska organiserade civila samhällets potential med utgångspunkt i gemenskapsmetoden.

I den tredje delen av handlingsplanen, som i första hand riktar sig till det nya Europaparlamentet och den nya kommissionen, föreslås en rad konkreta åtgärder baserade på EESK:s verksamhet och yttranden.

I. Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs (EESK) förklaring

Din röst för en konkurrenskraftig, social, rättvis och demokratisk Europeisk union.
Fem år för att rädda EU!

Europa står inför ett vägsval. Vi har fem år på oss att rädda och återuppbygga EU genom att lära av finanskrisen som har lett till en social och politisk kris. Både valet av ett nytt Europaparlament och förnyelsen av kommissionen 2014 utgör en möjlighet till politiska förändringar och en bred debatt om Europas framtid.

I sin egenskap av en bro till det civila samhället uppmanar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén alla politiska aktörer att arbeta vidare för att uppnå en social och rättvis integration för alla. Vi måste främja solidaritet för att motverka nationella motsättningar och växande egoism. Den misslyckade krishanteringen har uppmuntrat populism och gett de EU-fientliga rörelserna ny vind i seglen. Därför behöver vi ett tydligt och uttömmande svar på EU-medborgarnas farhågor när det gäller den ekonomiska situationen och arbetslösheten.

Svaret är inte nationalism och populism, utan åtgärder från EU:s sida. Vad som behövs är ett investeringsprogram i syfte att strukturera ekonomin och samhället på ett sådant sätt att de blir resurseffektiva, hållbara, innovativa, inkluderande och kan tillfredsställa behoven hos en åldrande europeisk befolkning. Därigenom förbereds Europa för framtiden och vi blir mer internationellt konkurrenskraftiga. Åtgärderna bör fokusera på medborgarna.

Vi efterlyser en konkurrenskraftig, social, rättvis och demokratisk union som gör fullt bruk av Europas potential, en union med starka värderingar och rättigheter och en stark politik – en äkta union.

II.

Argument för en handlingsplan för Europa

En värdegemenskap. Tidigare och nuvarande utmaningar och en vision för framtiden

Det är viktigt att dra sig till minnes under vilka omständigheter Europeiska gemenskapen grundades och vad som gjorde den nödvändig. Efter de båda världskrigen var gemenskapen ett rationellt svar på de värsta konflikter mänskligheten någonsin upplevt. Efter 70 år av fred har man på sina håll glömt att utan denna bedrift skulle inget av de efterföljande resultaten varit möjligt. Europa genomlevde den stora depressionen som en splittrad kontinent, och konsekvenserna av detta var traumatiska: massarbetslöshet, hunger och förtvivlan, en ekonomisk kris som underblåste nationalism och ras- och klasshat. Dessa förhållanden och motsättningar ledde direkt till ett krig. Fast beslutna att aldrig låta detta hända igen bildade det enade Europas grundare först Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG). Den fred som blev resultatet av upprättandet av Europeiska gemenskaperna var deras viktigaste gärning.

Även om historien inte upprepas vet vi att det finns vissa mönster som både kan och kommer att upprepas. I dag måste vi därför återigen tydligt och bestämt hävda de odelbara och universella värden – respekten för människans värdighet, frihet, jämlikhet, solidaritet och mångfald – som Europa bygger på, och de centrala principer – demokratin, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna – som är en förutsättning för att de kunnat genomföras. För att stödja dessa värden har EU utvecklat demokratiska, sociala integrationsprocesser och -instrument. Det har också blivit en prioritering att undervisa EU-medborgarna om dessa värden, så att de gör dem till sina och förmedlar dem vidare. Europa behöver en politik som överensstämmer med dessa värden. Historiskt sett är Europeiska gemenskapen – och dess efterföljare Europeiska unionen – något fullständigt unikt. Europa har vid avgörande tidpunkter i sin historia åstadkommit modig och långtgående demokratisk och institutionell innovation. Så varför inte innovera i dag, vid en tidpunkt då det råder integrationströtthet, då

solidariteten mellan länder är bräcklig och då medborgarna går ut på gatorna för att kräva bättre levnadsvillkor och ett reellt deltagande i de demokratiska processerna?

Kommittén är fast övertygad om att två alternativ för EU:s framtid är uteslutna. Det första, som innebär att EU avvecklas och att man återgår till en mellanstatlig strategi, skulle innebära slutet på den europeiska drömmen om ett "folken Europa". Detta alternativ, som lanseras av de politiska krafter som i många länder är de starkaste motståndarna till den europeiska integrationen, kan helt enkelt bli ett hot mot freden och de kommande generationerna. Det andra alternativet, som innebär att allt förblir som det är, föreslås de facto av de flesta politiska krafterna. Detta skulle innebära att man bibehåller en Europeisk union med en slagsida, med å ena sidan en omfattande marknad som öppnas alltmer mot världen, och å andra sidan en byråkratisk övervakning och byråkratiska samordningsförfaranden. Det är uppenbart att fler och fler människor avvisar detta "ofullständiga och komplexa" Europa, som inte skyddar dem och splittrar dem i stället för att förena dem.

Kommittén förespråkar en annan väg, en väg som skulle innebära att man involverar EU:s ekonomiska och sociala aktörer i strävandena att identifiera och konsolidera våra gemensamma intressen, och att man på denna grundval utarbetar en gemensam politik som främjar det europeiska medborgarskapet, demokrati och ömsesidig solidaritet. Denna väg förutsätter att man på nytt uppfinner den gemenskapsmetod som Jean Monnet hade i tankarna. Den förstärkta gemenskapsmetoden skulle innebära starka institutioner med en tydlig europeisk vision som arbetar tillsammans med det civila samhället för att föra det europeiska projektet framåt. Det skulle också innebära att den mellanstatliga dimensionen reduceras¹.

Europa åstadkommer demokratisk innovation genom olika initiativ på lokal, nationell och europeisk nivå (t.ex. det europeiska medborgarinitiativet). Den förstärkta gemenskapsmetoden är en mer strukturerad och omfattande metod och ett betydande framsteg i förhållande till det traditionella samrådsförfarandet. Den är ett uttryck för en vision om en reell dialog med de viktigaste sociala och ekonomiska aktörerna, en dialog som har ett direkt inflytande på EU:s politik. Lissabonfördraget har redan banat väg för ökad deltagardemokrati i Europa, men denna potential bör utvecklas ytterligare. Ett beslut som fattats i ett land kan få stor betydelse för människor i andra länder. Vi behöver starkare institutioner om medlemsstaterna ska kunna hantera denna situation.

Med detta för ögonen och som uppföljning till valet till Europaparlamentet och förnyandet av kommissionen är 2015 den lämpligaste tidpunkten för att anordna ett europeiskt konvent baserat på deltagardemokrati och aktivt medborgarskap. Detta konvent är nödvändigt, inte bara för att komma vidare i debatten om Europas demokratiska utformning, utan även för att skapa en reell agenda för EU-medborgarna som EU och medlemsstaterna måste förhålla sig till.

Ett medborgarorienterat EU bör bemöta EU-medborgarnas viktigaste problem. Enligt flera undersökningar ligger medborgarnas förtroende för EU på enbart 32 % och över hälften (58 %) anser att deras röst inte räknas i EU. Arbetslösheten och den ekonomiska situationen (som anges av 49 % respektive 29 % av uppgiftslämnarna) är de två oftast angivna orsakerna till bekymmer för EU-medborgarna. Trots det låga förtroendet för EU:s förmåga att lösa krisen uppfattas EU fortfarande som den aktör som är bäst lämpad när det gäller att vidta effektiva åtgärder för att motverka konsekvenserna av den finansiella och ekonomiska krisen (22 % av uppgiftslämnarna – en relativ majoritet)².

Krisen, som européerna inte ser någon utväg ur, gör att skyddet av de grundläggande rättigheterna hotas av ökande skillnader och antidemokratiska inställningar, och detta skydd måste därför stå högt upp på EU:s agenda. Den närliggande frågan om tillgänglighet, som en mänsklig rättighet för personer med funktionsnedsättningar, måste också ägnas särskild uppmärksamhet³.

EESK kan bidra till att stödja den demokratiska motståndskraften – de politiska institutionernas och sociala organisationernas förmåga att främja grundläggande rättigheter, demokratiska värderingar, mångfald och tolerans. Den ekonomiska krisen och dess konsekvenser utgör i nuläget de främsta drivkrafterna i EU:s agenda. Att motverka den antidemokratiska retorik och de antidemokratiska inställningar som är farligt nära att bli en del av den politiska mittfåran i vissa europeiska länder är en prioriterad fråga för EU-institutionerna.

Det är också viktigt att stärka de institutioner som deltar i den civila dialogen på alla nivåer. Beslutsfattandet bör åter kopplas till de frågor som är viktiga för medborgarna, genom samverkan med det organiserade civila samhället. EU-institutionernas och de nationella institutionernas långsiktiga överlevnad står på spel, och processer som bygger på samråd och samförstånd kan förbättra legitimiteten och underlaget.

Slutligen måste solidaritetsbegreppet utvidgas till att omfatta andra typer av växelverkan (t.ex. solidaritet mellan generationerna och mellan personer med och utan funktionsnedsättningar). Solidaritet är något som byggs upp gradvis, över tid och genom en ihållande utbildningsprocess. Solidaritet är avgörande för skapandet av en stabil och ändamålsenlig politisk struktur, vilket även förutsätter en större EU-budget.

I handlingsplanen läggs det fram konkreta förslag inom tre områden som direkt påverkar möjligheterna i livet för alla människor som bor och arbetar i EU.

III.

EESK:s handlingsplan: ett värdenas Europa i praktiken

EU är stätt i ständig förändring. Vi behöver en tydlig utvärdering av tillståndet i det europeiska samhället och den europeiska politiken samt en tydlig förståelse av de utmaningar som vi nu står inför. EESK ansvarar för att göra det europeiska civila samhället delaktigt i den institutionella omvandlingen och stimulera dess potential att bidra till ytterligare europeisk integration. Handlingsplanen bygger på EESK-ledamöternas erfarenheter och sakkunskap, och den innehåller en rad förslag som skulle bidra till att föra EU närmare sitt mål, samtidigt som man tar itu med nuvarande och framtida utmaningar. I handlingsplanen föreslås konkreta åtgärder inom tre viktiga sammankopplade och kompletterande områden.

A. Att bygga ett välmående Europa genom att konsolidera den ekonomiska unionen

EESK har vid flera tillfällen under de senaste åren lagt fram idéer och förslag om EU:s nya ekonomiska styrningsinstrument⁴. Dessa avspeglar civilsamhällesorganisationernas syn på hur EU bör gå mot ekonomisk och social integration. I dessa yttranden har man konsekvent framhållit att det för att européerna ska kunna dra nytta av den inre marknaden krävs en fullbordad ekonomisk och monetär union samt djupare ekonomisk integration och social sammanhållning, och inte bara bättre samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik.

Krisen har tydligt visat både de ekonomiska och sociala kostnaderna av icke-Europa och skillnaderna samt mervärdet av en ekonomisk politik på EU-nivå, särskilt – men inte enbart – för länderna i euroområdet. Inrättandet av Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) och tillkännagivandet av ECB:s ordförande Mario Draghi i juli 2012 att han skulle göra "allt som krävs" för att rädda den gemensamma valutan har tillfälligt dämpat marknadsvolatiliteten och återställt förtroendet hos européerna och företagen i hela världen för att EU inte kommer att falla sönder och att den europeiska solidariteten fortfarande fungerar.

EESK har därför välkomnat den gemensamma strategin från de fyra ordförandena för Europeiska rådet, kommissionen, Eurogruppen och ECB i rapporten "Mot en verklig ekonomisk och monetär union", som kommittén lade fram för Europeiska rådet i juni 2012⁵, för att under det kommande årtiondet gå mot en starkare struktur för EMU som bygger på integrerade finansiella, budgetmässiga och ekonomiska ramar samt på en starkare social dimension. Tyvärr har den process som inleddes i juni 2012 till största delen begränsat sig till den mellanstatliga nivån i rådet, medan Europaparlamentet och EESK alltid har klargjort att en lyckad fördjupning av EU-integrationen i första hand förutsätter att EU-medborgarna görs delaktiga i processen redan från början. EESK befarar att en rent mellanstatlig strategi kommer att minska de politiska krafternas, arbetsmarknadsparternas och det civila samhällets stöd för ett mer integrerat Europa ytterligare. Därför har EESK lagt fram detaljerade rekommendationer om hur det civila samhället kan göras mer delaktigt i den ekonomiska styrningen på både europeisk och nationell nivå⁶.

EESK anser att det finns ett brådskande behov av framsteg mot en ekonomisk union, eftersom EU:s grundläggande problem fortfarande finns kvar. Av de fyra byggstenar för en omstrukturering av EMU som anges i ovanstående rapport kvarstår det mycket lite av försöket att undanröja systembristerna i EMU-konstruktionen från Maastricht. Mot denna bakgrund uppmanar EESK EU-institutionerna att verka för en ekonomisk och finanspolitisk union inom de kommande fem åren som ett nödvändigt komplement till den monetära unionen. Den ekonomiska och finanspolitiska unionen bör bygga på budgetsynergier mellan medlemsstaterna och omfatta följande:

1. **Gemensamma europeiska insatser för investeringar:** En europeisk investeringsplan inom en integrerad finansiell ram för att trygga tillräckliga investeringar i moderniseringen av Europa, varaktigt välbefinnande och sysselsättning för alla samt högre livskvalitet genom kvalitativ tillväxt. Energipolitiken i Europa är avgörande i detta sammanhang. En plan av detta slag, med ett starkt inslag av sociala investeringar i fler och bättre arbetstillfällen, skulle syfta till att kombinera långsiktig produktivitetstillväxt med ekonomisk återhämtning på kort sikt. Den skulle kunna ge nya impulser för kvalitativ tillväxt genom en hållbar industri- och tjänstenäringspolitik där en varsam resursanvändning betonas.
2. **Gemensam skuldhandling för euroområdet**⁷, vilket omfattar en sådan skuldinlösenfond som Europaparlamentet har efterlyst⁸ samt införande av euroområdesobligationer i enlighet med kommissionens grönbok⁹ och fler kortfristiga euroskuldväxlar.
3. **Bättre samordning av finanspolitiken**, inte bara på utgiftssidan i enlighet med sexpacken, tvåpacken och finanspaktfördraget utan också på inkomstsidan genom bättre samordnad skattepolitik för att förhindra skatteundandragande och stärka den demokratiska legitimiteten¹⁰.
4. **Insättningsgarantier** och en möjlighet för Europeiska stabilitetsmekanismen att direkt rekapitalisera banker som är illikvida men inte insolventa, samt en trovärdig finanspolitisk säkerhetsmekanism för att återställa förtroendet för banksektorn och lösa upp kreditstramningen, särskilt för små och medelstora företag¹¹.
5. **Genomförande av förhandssamordning av den ekonomiska politiken** såsom kommissionen har föreslagit¹², inklusive en mekanism för finanspolitisk kapacitet och solidaritet på EU-nivå för att absorbera asymmetriska chocker¹³. EESK har välkomnat förfarandet vid makroekonomiska obalanser som ett viktigt instrument i EU:s nya ekonomiska styrningsstruktur. Det nuvarande förfarandet vid makroekonomiska obalanser inom den europeiska planeringsterminen måste dock ses över och förstärkas så att både underskott och överskott minskas symmetriskt¹⁴.
6. **Framsteg mot en samstämmig budgetunion och finanspolitisk union** genom en verklig samordning av de nationella budgetarna och EU-budgeten, samtidigt som man verkar för ett successivt införande av en gemensam budget för euroområdet som gestaltar den makroekonomiska politiken, som ett komplement till penningpolitiken på EU-nivå¹⁵.
7. **Fortsatt arbete för att införa ett system med en europeisk arbetslöshetsförsäkring**¹⁶ i syfte att lindra det monetära trycket och förhindra att medlemsstaternas lönepolitik får bära hela bördan av eventuella asymmetriska chocker.
8. **Uppmuntrande av företagandet** och underlättande av skapandet och bibehållandet av företag. Medlemsstaternas myndigheter bör skapa ett klimat som gynnar företagsverksamhet genom rättvisa konkurrensregler, genom att förbättra tillämpningen av lagstiftningen och rättssystemets funktionssätt samt genom att se till att regelverket är så stabilt som möjligt.
9. **EU och medlemsstaterna har gemensamt enats om att sätta principen om hållbar utveckling i centrum** för EU:s politik för miljö, ekonomi och framför allt energi. EU måste ta itu med den oro som just nu finns bland allmänheten när det gäller energikostnader, kolvätebränslen för transporter samt värme-, ljus- och elförsörjning för hushåll och företag. EESK rekommenderar att man fullbordar den inre energimarknaden genom att göra framsteg när det gäller planerna på att koppla samman de nationella energinäten till ett europeiskt nät som gör det möjligt att optimera produktionen av förnybar energi och harmonisera prisnivåerna i medlemsstaterna.
10. **Förstärkning av konsumentskyddet och konsumenträttigheterna som en del av de medborgerliga rättigheterna**, i syfte att öka konsumenternas deltagande och göra dem starkare vid utarbetandet av hållbara och ansvarsfulla ekonomiska och sociala tillväxtsstrategier.

B. Att bygga ett rättvist Europa genom att utveckla den sociala unionen för ökad tillväxt och sysselsättning

På grund av den ekonomiska krisen och dess sociala följder fruktar många medborgare att den europeiska sociala modellen är i fara och att marknadsintegrationen dominerar EU:s dagordning. Det gör att de förlorar förtroendet för EU-institutionernas vilja och förmåga att förbättra människornas arbets- och levnadsvillkor. Vilka har hittills varit de grundläggande inslagen i ett socialt Europa? I kommissionens vitbok om socialpolitik från 1994 beskrevs en europeisk social modell med utgångspunkt i värderingar som demokrati och individuella rättigheter, fria kollektivförhandlingar, marknadsekonomi, lika möjligheter för alla samt socialt skydd och solidaritet. Denna modell bygger på övertygelsen om att ekonomiska och sociala framsteg är oskiljaktiga. Både konkurrenskraft och solidaritet har beaktats i uppbyggnaden av ett framgångsrikt Europa för framtiden¹⁷.

EESK har alltid betonat att EU inte bara är en inre marknad utan ett stort politiskt projekt som bygger på starka värderingar och grundläggande sociala rättigheter, samt att den ekonomiska tillväxten i EU alltid bör gå hand i hand med sociala framsteg. En central utmaning efter krisen är att minska fattigdomen och återställa förtroendet för en rättvis och social integrationsprocess. Sociala obalanser bör därför ägnas

lika stor uppmärksamhet som ekonomiska obalanser. Socialpolitiken är visserligen en delad befogenhet mellan EU och medlemsstaterna, där olika nationella sociala system och politiska åtgärder samt EU-initiativ måste komplettera varandra, men den är avgörande för att integrationsprocessen ska accepteras.

Grundläggande inslag i en mer "social union" – som en drivkraft för en mycket konkurrenskraftig social marknadsekonomi där man eftersträvar full sysselsättning och sociala framsteg samt en hög skyddsnivå – är därför europeiska sociala minimistandarder, solidaritetsmekanismer genom program och finansiering, sociala stabilisatorer och initiativ för att trygga likabehandling och rättvis rörlighet för alla på den europeiska arbetsmarknaden.

EESK anser att politiken snarare måste vara inriktad på människorna än på marknaderna. På senare år har EESK ofta framhållit att man bör ägna särskild uppmärksamhet åt full sysselsättning och skapande av arbetstillfällen, uppdatering av färdigheter och en bättre överensstämmelse mellan kvalifikationer och arbetsmarknadsbehov, anställbarhet, arbetets kvalitet samt skapande av gröna och bättre arbetstillfällen. EU måste tillhandahålla mer stimulans och trovärdighet för att målen i Europa 2020-strategin ska kunna uppnås. Detta omfattar också ökad övervakning inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Lissabonfördraget skapar nya möjligheter att stärka EU:s sociala aspekter som ännu inte har undersökts fullt ut.

I detta syfte uppmanar EESK EU-institutionerna att utveckla en social union med följande centrala prioriteringar:

1. **Fokusera på social sammanhållning inom alla politikområden:** Den senaste EU-utvidgningen, som följdes av den sociala krisen, de ökade skillnaderna både mellan och inom medlemsstaterna, samt löftet om social sammanhållning och sociala framsteg, som inte har infriats för alla. Det behövs därför nya impulser för social sammanhållning.
2. **Utarbeta en ny europeisk social agenda i samarbete med alla berörda parter:** Ett socialt program med en handlingsplan skulle kunna innehålla tydliga och konkreta mål, både kvalitativa och kvantitativa, som bygger på och förbättrar de mål som redan fastställts för Europa 2020-strategin, i synnerhet i syfte att stödja insatserna för att återindustrialisera Europa, förbättra tjänsterna, minska och utrota massarbetslösheten, säkerställa grundläggande sociala rättigheter, främja företagande och nya arbetstillfällen, bekämpa fattigdomen, upprätthålla den sociala delaktigheten, underlätta sociala investeringar, främja högre utbildning, förbättra den rättvisa rörligheten samt utveckla social styrning och ägarskap och delaktighet i det europeiska projektet¹⁸.
3. **Säkerställa arbetstagarnas fria rörlighet** och på så sätt trygga rätten att arbeta och bo i ett annat land som en av EU:s grundläggande friheter. Förbudet mot all slags diskriminering, som är förankrat i stadgan om de grundläggande rättigheterna och EU:s fördrag, är mycket viktigt för EU-medborgarna. EESK motsätter sig alla begränsningar av denna grundläggande frihet, och vi är oroade över att arbetstagarnas fria rörlighet nu ifrågasätts. Dessutom kommer det under de närmaste fem åren att behövas effektiva åtgärder för att säkerställa rättvis rörlighet.

4. **Fastställa standarder för en minimiinkomst:** En av lärdomarna av den sociala krisen är att vi måste se till att medborgarna skyddas bättre. Det räcker inte att ge bankerna en fallskärm – även människorna behöver en. EESK har därför efterlyst ett EU-initiativ för att fastställa EU-standarder för en minimiinkomst. I kristider behöver Europa starka ekonomiska och sociala stabilisatorer¹⁹.
5. **Förbättra framtidsutsikterna för unga människor:** EU kan inte bara vänta på att den ekonomiska situationen ska förbättras. Man måste agera snabbt och effektivt för att förbättra de unga européernas utsikter till sysselsättning. Dessutom måste många medlemsstater ta itu med strukturella problem genom att reformera arbetsmarknaderna och utbildningssystemen. En "förlorad" generation där unga människors potential förblir outnyttjad kan äventyra själva tanken på europeisk integration. Tillräckliga medel måste avsättas för detta ändamål. I enlighet med modellen med globaliseringsfonden måste ett EU-program för ungdomssysselsättning inrättas (fond för ungdomssysselsättning)²⁰.
6. **Främja socialt partnerskap och kollektivförhandlingarnas oberoende:** Det är mycket viktigt att främja arbetsmarknadsparternas oberoende och deras särskilda roll enligt fördragen, särskilt att till fullo respektera löneförhandlingarnas oberoende inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Dessutom måste EU se till att överenskommelserna mellan de europeiska arbetsmarknadsparterna respekteras fullt ut. Detta innebär att överenskommelser som nåtts genom social dialog bör omvandlas till bindande lagstiftning om arbetsmarknadsparterna så önskar.
7. **Utarbeta en EU-agenda för "arbete 4.0"** med förbindelser mellan arbetsmarknadens parter som tryggar demokrati på arbetsplatsen: Tillräckliga arbetstagar rättigheter och bra hälso- och säkerhetsbestämmelser är avgörande för utformningen och moderniseringen av den europeiska sociala modellen. Nya tekniska och ekonomiska utvecklingstendenser såsom molndatatjänster, utveckling av värdekedjan för stordata och data, smarta fabriker, robotteknik osv. förändrar arbetslivet och arbetet. För den nödvändiga moderniseringen av EU:s industriella bas och tjänster måste de anställda vara delaktiga och delta aktivt i de sociala innovationsprocesserna.
8. **Säkerställa antidiskriminering och lika möjligheter för alla:** Detta innebär a) ingen könsdiskriminering med avseende på socialt skydd, en effektivare garanti för lika lön, en ökad andel kvinnor i styrelser och tillsynsorgan samt en utvidgning av likabehandlingsdirektivets tillämpningsområde utanför arbetslivet och b) ingen diskriminering på grund av funktionsnedsättning med avseende på socialt skydd och effektivare garantier för att alla personer med funktionsnedsättning ska komma i lika åtnjutande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.
9. **Ett protokoll om sociala framsteg i fördragen:** EESK har redan föreslagit att ett protokoll om sociala framsteg ska införas i EU-fördragen, i syfte att klargöra förhållandet mellan grundläggande sociala rättigheter och ekonomiska friheter genom att slå fast att den inre marknaden inte är ett mål i sig utan inrättades för att uppnå sociala framsteg för alla EU-medborgare²¹.

C. Att bygga ett demokratiskt och medborgerligt Europa genom uppkomsten av ett europeiskt offentligt rum

Den ekonomiska krisen har på nytt visat hur sammanlänkat det europeiska samhället är. Det står klart att beslutsprocessen på EU-nivå inte kan vara legitim och effektiv om den inte stöds av lämpliga styrningsarrangemang.

En demokratisk politisk organisation vilar på två pelare, en medborgerlig och en politisk. Dessa är sammankopplade i begreppet aktivt medborgarskap. EU kan inte överleva den ekonomiska och institutionella krisen om man inte vidtar djärva åtgärder för att bli en demokratisk politisk gemenskap.

Därför uppmanar EESK EU-institutionerna att verka för snabba framsteg när det gäller demokrati och medborgardeltagande, särskilt genom att genomföra följande förslag:

1. **EU bör anordna ett europeiskt konvent** som bygger på deltagandedemokrati och aktivt medborgarskap. Konventet bör inledas under 2015.
2. **Mekanismerna för deltagandedemokrati** enligt artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) bör stärkas. Vad gäller den horisontella civila dialogen (artikel 11.1) och den vertikala civila dialogen (artikel 11.2) efterlyser kommittén regler om förfaranden och deltagare²². EESK rekommenderar också att man gör en grundlig undersökning av det civila samhällets nuvarande möjligheter till deltagande, att öppenhetsregistret utvidgas till att även omfatta rådet, att EU-institutionerna inrättar en gemensam databas med information om kontakter, samråd och dialog med det civila samhället samt att man utarbetar en årsrapport, som kan bli ett användbart kommunikationsredskap för att visa på deltagandedemokratis omfattning i EU²³.
3. **Man bör införa kurser om Europa**, dess kultur och dess historia i alla medlemsstater, och kurser i medborgarutbildning bör få större vikt i skolornas läroplaner samt stödjas och samordnas på EU-nivå.
4. **Man bör ägna särskild uppmärksamhet åt de grundläggande rättigheter som EU-medborgarskapet medför.** EESK anser att EU bör stärka kulturen av grundläggande rättigheter på EU-nivå och att de grundläggande sociala rättigheterna är "oskiljaktiga" från de medborgerliga och politiska rättigheterna och därför måste ägnas särskild uppmärksamhet, med hänsyn tagen till slutsatserna och rekommendationerna i Europaparlamentets resolution av den 13 mars 2014 om sysselsättningsaspekter och sociala aspekter av trojkans (kommissionen, ECB och IMF) roll och verksamhet beträffande programländerna i euroområdet²⁴. EESK uppmanar därför medlemsstaterna att skapa en kultur av grundläggande rättigheter som är inriktad på skydd och främjande på alla styresnivåer och inom alla politik- och lagstiftningsområden, och uppmanar starkt kommissionen att agera effektivt på detta område i enlighet med sin roll som fördragets väktare och föreslå ytterligare åtgärder och stödverksamhet²⁵.
5. **Man bör anta en stadga för europeiska stiftelser och europeiska föreningar.** EESK upprepar också sitt stöd för förslaget till stadga för europeiska stiftelser, och framhåller att man måste undvika all diskriminering mellan sådana stiftelser och europeiska politiska stiftelser²⁶. Kommittén uppmanar även återigen kommissionen att lägga fram ett förslag till en europeisk stadga för föreningar²⁷.

6. **Kommissionen bör omgående se över miniminormerna för samråd** i syfte att införa bättre normer för det civila samhällets deltagande i EU:s beslutsfattande genom mer systematiska, strukturerade och vid behov finansiellt stödda samrådsmekanismer. Medlemsstaterna bör åtminstone se till att det på lämplig nivå inrättas samrådsorgan som utarbetar rekommendationer om miljömässig, ekonomisk och social utveckling och som omfattar många olika civilsamhällesorganisationer i syfte att främja den civila dialogen och samförståndet om demokratiskt styre²⁸.
7. **Kommissionen bör lägga fram en grönbok** med ett tydligt politiskt förslag om att upprätta en permanent och stabil ram för vertikal, transversell och horisontell civil dialog. Medlemsstaterna uppmanas att inrätta nödvändiga mekanismer och organ för att möjliggöra civil dialog på nationell och subnationell nivå.
8. **Tredjelandsmedborgare som har bott länge i EU bör ges samma rättigheter** som EU-medborgare. Stadgan om de grundläggande rättigheterna är tillämplig på alla som bor i EU, inte bara EU-medborgare. Därför bör EU anta en invandringskodex som bidrar till större öppenhet och rättslig tydlighet när det gäller rättigheter och friheter för tredjelandsmedborgare bosatta i EU. Kommittén anser att EU-lagstiftningen om invandring måste garantera likabehandling och principen om icke-diskriminering²⁹.
9. **Man bör främja projekt som är synliga för allmänheten**, t.ex. det europeiska ungdomskortet, Europeiska universitetsinstitutet och uppbyggnaden av ett strukturerat offentligt rum för europeisk civil dialog.

Bibliografi

- 1 Se yttrandet om "Uppdatering av gemenskapsmetoden (riktlinjer)" av den 21 oktober 2010, SC/033 – CESE 1363/2010.
- 2 Eurobarometer "Europeans in 2014", http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_415_data_en.pdf
Standard Eurobarometer 80, december 2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_first_en.pdf.
- 3 Se yttrandet om "Tillgänglighet – en mänsklig rättighet för personer med funktionsnedsättning" av den 21 januari 2014, TEN/515 – CESE 3000/2013.
- 4 Utöver de yttranden som anges nedan, se t.ex. yttrandena om "Meddelande från kommissionen – Förstärkt samordning av den ekonomiska politiken för stabilitet, tillväxt och nya arbetstillfällen" av den 17 februari 2011, ECO/282 – CESE 352/2011, om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om effektiv övervakning av de offentliga finanserna i euroområdet", ECO/285 – CESE 798/2011, och om "Grönbok – Långsiktig finansiering av den europeiska ekonomin" av den 10 juli 2013, ECO/347 – CESE 2677/2013.
- 5 http://ec.europa.eu/economy_finance/crisis/documents/131201_en.pdf.
- 6 Se yttrandet om "Meddelande från kommissionen – Årlig tillväxtöversikt för 2014" av den 26 februari 2014, EUR/006 – CESE 7466/2013.
- 7 Se yttrandena om "Tillväxt och statsskuld i EU" av den 23 februari 2012, ECO/307 – CESE 474/2012, om "EU:s ekonomiska och politiska framtid och det nya fördraget" av den 22 maj 2013, ECO/334 – CESE 1929/2012, och om "Meddelande från kommissionen – En plan för en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union – Inledningen till en debatt om Europa" av den 22 maj 2013, ECO/340 – CESE 166/2013.
- 8 Se Europaparlamentets resolution om möjligheten att införa stabilitetsobligationer av den 16 januari 2013 – P7_TA-PROV(2013)0018.
- 9 Se yttrandet om "Grönbok om möjligheterna att införa stabilitetsobligationer" av den 11 juli 2012, ECO/326 – CESE 1576/2012.
- 10 Se yttrandet om "Rekommendation till rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta" av den 13 februari 2013, ECO/336 – CESE 1932/2012.
- 11 Se yttrandena om "Efter tio år – vilken framtid har euron? EU:s ekonomiska och politiska framtid och det nya fördraget" av den 22 maj 2013, ECO/334 – CESE 1929/2012, och om "Rekommendation till rådets rekommendation om genomförande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken för de medlemsstater som har euron som valuta" av den 13 februari 2013, ECO/336 – CESE 1932/2012. OECD medgav nyligen att det finns brister i dess prognoser, som delvis beror på en underskattning av de samtidiga åtstramningsåtgärderna i euroområdet. Se "OECD forecasts during and after the financial crisis: a post mortem", OECD Economics Department Policy Note, nr 23, <http://www.oecd.org/eco/outlook/OECD-Forecast-post-mortem-policy-note.pdf>.
- 12 Se kommissionens meddelanden "Mot en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union: ett instrument för konvergens och konkurrenskraft" (COM(2013) 165 final) och "Mot en djupgående och verklig ekonomisk och monetär union: Förhandssamordning av planer för större reformer av den ekonomiska politiken" (COM(2013) 166 final) av den 20 mars 2013.
- 13 Se yttrandet om de två meddelandena av den 22 maj 2013, ECO/348 – CESE 3043/2013.

- 14 Se yttrandena om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om verkställighetsåtgärder för att korrigera alltför stora makroekonomiska obalanser i euroområdet" och "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser" av den 5 maj 2011, ECO/286 – CESE 799/2011, om "EU:s ekonomiska och politiska framtid och det nya fördraget" av den 22 maj 2013, ECO/334 – CESE 1929/2012, och om "Årlig tillväxtöversikt: vidareutveckling av EU:s samlade insatser mot krisen" av den 15 mars 2011, EUR/001 – CESE 544/2011.
- 15 Se de två yttrandena ECO/334 och ECO/340, som nämns i fotnot 7.
- 16 En reflektionsprocess har ägt rum, och på grundval av denna utarbetades ett underlag för kommissionen ("A euro-area wide unemployment insurance as an automatic stabiliser: Who benefits and who pays?"), men inget kommissionsförslag har lagts fram. I två meddelanden (COM(2012) 777 final/2 och COM(2013) 690 final) nämns en finanspolitisk kapacitet för euroområdet och en stabiliseringsordning med bredare räckvidd. För mer information se: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-837_en.htm, "Why has the Commission not proposed a euro area unemployment insurance scheme?"
- 17 Vitboken "European Social Policy – A way forward for the Union" av den 27 juli 1994, COM(94) 333 final.
- 18 Se yttrandet "Ekonomiska och monetära unionens sociala dimension" av den 22 maj 2013, CESE 1566/2013.
- 19 Se yttrandet om "Europeisk minimiinkomst och fattigdomsindikatorer" av den 10 december 2013, SOC/482 – CESE 1960/2013.
- 20 Se yttrandet om "Meddelande från kommissionen – Att skapa förutsättningar för en återhämtning med ökad sysselsättning" av den 15 november 2012, SOC/463 – CESE 1279/2012.
- 21 Se yttrandet om "Meddelande från kommissionen: Inre marknadsakt II – Tillsammans för ny tillväxt" av den 16 januari 2013, INT/655 – CESE 2039/2012.
- 22 Se yttrandet om "Genomförandet av Lissabonfördraget: deltagandedemokrati och medborgarinitiativ (art. 11)" av den 17 mars 2010, SC/032 – CESE 465/2010.
- 23 Se yttrandet om "Principer, förfaranden och åtgärder för tillämpningen av artikel 11.1 och 11.2 i Lissabonfördraget" av den 14 november 2012, SOC/423 – CESE 766/2012.
- 24 P7_TA(2014)0240.
- 25 Se yttrandet om "Kommissionens meddelande – Strategi för Europeiska unionens konkreta tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna" av den 21 september 2011, SOC/401 – CESE 1381/2011, EUT C 376, 22.12.2011, s. 74-80.
- 26 Se yttrandet om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser" av den 14 februari 2013, SC/036 – CESE 920/2013.
- 27 Se det yttrande som nämns i fotnot 29.
- 28 Se även yttrandet om "Europaåret för medborgarna (2013)" av den 29 mars 2012, SOC/428 – CESE 822/2012.
- 29 Se yttrandet om "Ett mer inkluderande medborgarskap som står öppet för invandrare" av den 16 oktober 2013, SOC/479 – CESE 3210/2013.
- OBS! Handlingsplanen för Europa antogs av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vid dess plenarsession den 29 april (142 röster för, 96 emot och 12 nedlagda röster).

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Ansvarig utgivare: Enheten för besök och publikationer

EESC-2014-34-SV

www.eesc.europa.eu

© Europeiska unionen, 2014
Kopiering tillåten med angivande av källan.

QE-01-14-620-SV-C
ISBN 978-92-830-2378-4
doi:10.2864/73469

SV